

Sygn. akt **XXIV C 207/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Paweł Pyzio
Protokolant: stażysta	Justyna Gierek

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2020 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **E. P., J. P.**

przeciwko **(...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) zawarta w dniu 3 marca 2008r. wraz z porozumieniem z dnia 14 września 2011r. jest nieważna;

II. ustala, że koszty procesu ponosi w całości pozwana, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt XXIV C 207/18

UZASADNIENIE

Pozwem z 28 lutego 2018 roku (data nadania), zmodyfikowanym pismem z 23 marca 2020 roku (data nadania), E. P. i J. P. wnieśli przeciwko (...) Bankowi (...) SA w W. –ostatecznie o:

1. ustalenie nieważności całej umowy kredytu nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) zawartej w dniu 3 marca 2008 roku wraz z porozumieniem z dnia 14 września 2011 roku, na podstawie art. 58 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. albo unieważnienie w całości ww. umowy kredytu na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. 2007 nr 171 poz. 1206),

ewentualnie o:

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 89 702,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pisma rozszerzającego powództwo do dnia zapłaty, wskutek uznania niektórych postanowień umowy kredytu za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ k.p.c. i tym samym bezskuteczne względem powodów.

Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarta między nimi i pozwanym umowa o kredyt mieszkaniowy z 3 marca 2008 r. była nieważna z uwagi na sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, tj.

art. 69 ustawy prawo bankowe. Podniesiono, że w umowie nie określono kwoty kredytu udzielonego powodowi, albowiem zastosowana przez bank klauzula waloryzacyjna powodowała, że zwracana kwota pożyczonego kapitału nigdy nie byłaby równa kwocie kapitału pożyczonego. Ponadto postanowienia umowne pozwalały pozwanemu na dowolne ustalenia kwoty kredytu w oparciu o dowolnie ustalone przez siebie kursy wymiany walut. Podniesiono także naruszenie zasady walutowości (art. 358 § 1 k.c.) i brak podstaw do zastosowania wyjątków wynikających z prawa dewizowego, sprzeczność umowy z naturą stosunku prawnego oraz zasadami współżycia społecznego. Ponadto podniesiono, że postanowienia umowne, na podstawie których pozwany ustalał kursy wymiany walut stosowanych przy rozliczaniu miały charakter abuzywny. Brak jest przy tym przepisów dyspozytywnych aby w miejsce niedozwolonych postanowień wprowadzić inny miernik waloryzacji. Powodowie zakwestionowali także postanowienia umowy dotyczące kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. W ocenie powodów nadpłaty rat kredytu, wpłacane w wyniku zastosowania przez bank kwestionowanych klauzul przeliczeniowych, stanowią świadczenie nienależne (pozew – k. 3-13, pismo rozszerzające powództwo – k. 397-418).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Bank (...) SA w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał na całkowitą bezzasadność zarzutu nieważności umowy, z uwagi na dopuszczalność zawierania umów kredytu denominowanego przez prawo bankowe i zasadę swobody umów. Zakwestionował też aby umowa naruszała zasadę walutowości. Pozwany zakwestionował także istnienie w umowie niedozwolonych postanowień umownych, zaś ich ewentualne stwierdzenie, w ocenie pozwanego nie powoduje ani nieważności umowy ani powstania kredytu złotowego. Nadto pozwany bank zakwestionował aby postanowienia umowy kredytu kształtowały prawa powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy oraz aby były sprzeczne z naturą stosunku prawnego i zasadami współżycia społecznego. W ocenie pozwanego, postanowienia umowy były indywidualnie uzgadnianie z powodami oraz były jednoznaczne. Pozwany podał, że powodowie byli świadomi ryzyka wynikającego z zawarcia przedmiotowej umowy, a wybór takiego kredytu był ich przemyślaną i dobrowolną decyzją. Wskazał też, że spłata kredytu we frankach szwajcarskich była możliwa od dnia zawarcia porozumienia do umowy kredytu z 14 września 2011 r. Zdaniem pozwanego, powodowie mieli zatem wybór czy spłacić kredyt bezpośrednio w walucie CHF bez korzystania z kursów, które kwestionują, czy w złotych, korzystając z klauzul przeliczeniowych banku. Zdaniem pozwanego, nawet gdyby uznać, że postanowienia kwestionowane przez powodów stanowiły klauzule niedozwolone, to po ich eliminacji w ich miejsce powinny wejść odpowiednie przepisy prawa, w szczególności przepisy ogólne dotyczące wykładni oświadczeń woli, skutków czynności prawnej oraz wykonywania zobowiązań, przy zachowaniu walutowego charakteru zobowiązania kredytowego. W ocenie pozwanego z ustalonych zwyczajów i zasad współżyciu społecznego wynika, że zobowiązania stron wyrażone w różnych walutach, przeliczane są według kursów rynkowych. Z kolei ubezpieczenie niskiego wkładu własnego stanowiło dodatkowe zabezpieczenie banku na wypadek niewywiązania się przez powodów z umowy. W ocenie pozwanego, nie istnieją podstawy do uznania świadczenia powodów spełnionego na rzecz banku, jako świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410 k.c., a nawet gdyby zaistniały to na podstawie art. 411 k.c. powodowie nie mogą żądać zwrotu tego co świadczyli. Pozwany podniósł nadto zarzut przedawnienia roszczenia powodów (odpowiedź na pozew – k. 82-114, pismo procesowe z 27.03.2020r. – k. 420-429, pismo procesowe z 24.07.2020r. – k. 436-445).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Małżonkowie E. P. i J. P. 12 lutego 2008 roku zwrócili się do poprzednika prawnego pozwanego (...) Bank (...) S.A. I Oddział w G. (obecnie (...) Bank (...) S.A., dalej: (...)) z wnioskiem o zawarcie umowy kredytu na zakup nieruchomości w kwocie 300 000 zł. W okienku „Waluta” zakreślili kratkę CHF. Wniosek został złożony na formularzu sporządzonym przez bank (wniosek – k. 127v-128v).

Ponadto powodowie podpisali przygotowane przez bank oświadczenie, iż zostali poinformowani o ryzyku związanym z zaciąganiem kredytu denominowanym do waluty obcej, polegającym na tym, że gdy przyznana kwota kredytu na skutek różnic kursowych okaże się na dzień uruchomienia kredytu kwotą: 1) przewyższającą kwotę wymaganą do realizacji celu określonego w umowie – bank uruchomi środki w wysokości stanowiącej równowartość w walucie

kredytu kwoty niezbędnej do realizacji tego celu oraz dokona pomniejszenia salda zadłużenia przez spłatę kwoty niewykorzystanej; 2) niewystarczającą do realizacji celu określonego w umowie – zobowiązuje się do dokonania dopłat ze środków własnych, wynikających z ewentualnych różnic kursowych. W dokumencie znalazło się nadto oświadczenie powodów o odrzuceniu oferty banku o udzieleniu kredytu w walucie polskiej (oświadczenia – k. 134v, 135v).

Kredytobiorcy oświadczyli również, że zostali poinformowani o ponoszeniu ryzyka zmiany stóp procentowych i ryzyko to akceptują. Ponadto, że są świadomi, że ewentualny wzrost stopy procentowej spowoduje wzrost raty kapitałowo odsetkowej (oświadczenia – k. 135, 136).

E. P. i J. P. 3 marca 2008 roku jako kredytobiorcy zawarli z poprzednikiem prawnym (...) jako kredytodawcą „Umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) (kredyt hipoteczny przeznaczony na zakup lub zamianę nieruchomości na rynku wtórnym)”.

Zgodnie z § 1 ust. 1 i 2 umowy bank udzielił kredytu denominowanego w kwocie stanowiącej równowartość 140 480,08 CHF na finansowanie kosztów nabycia nieruchomości położonej w S. przy ul. (...). Strony ustaliły okres kredytowania od 3 marca 2008 roku do 5 lutego 2038 roku. Dodatkowym zabezpieczeniem spłaty kredytu zgodnie z § 3 ust. 3 umowy było ubezpieczenie kredytu od ryzyk związanych z niskim wkładem własnym w Towarzystwie (...) S.A.

W części ogólnej warunków umowy wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, kwota kredytu w złotych miała zostać określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgonie z tabelą kursów, obowiązującą w banku, w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 1 ust. 2). Ponadto wskazano, że w przypadku kredytów denominowanych zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych. Ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca (§ 1 ust. 3).

Zgodnie z § 2 części ogólnej umowy, oprocentowanie kredytu miało być ustalane według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę stopy bazowej LIBOR3M powiększonej o marżę banku (2,25%).

W myśl § 11 części ogólnej umowy, w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następowała w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłaconej kwoty wyrażonej w walucie obcej (ust. 2). Do przeliczeń kwoty uruchomianego kredytu bank stosował kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązujących w banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (ust. 3).

Stosownie do treści § 13 części ogólnej umowy, spłata kredytu miała nastąpić w terminach i kwotach okresowych w doręczanym kredytobiorcom harmonogramie spłat (ust. 1). W przypadku kredytu denominowanego spłata miała nastąpić w złotych, w równowartości kwoty wyrażonej w walucie obcej. Do przeliczenia wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu bank stosował kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązujących w banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (ust. 7) (umowa – k. 28v-34v, k.122-127).

W dacie zawarcia przez strony umowy kredytu w banku obowiązywały ustalone przez bank ogólne warunki udzielania przez bank kredytu mieszkaniowego, w której określono definicję „Tabeli kursów” oraz instrukcja stosowania Tabeli kursów walut i instrukcja udzielania kredytu mieszkaniowego, w której wskazano na oferowanie klientowi kredytu w złotych polskich, w przypadku wnioskowania o kredyt denominowany, informowanie klienta o ryzyku związanym z zaciąganiem kredytu denominowanego, prezentację symulacji wzrostu kosztów obsługi kredytu (wysokości rat kapitałowo-odsetkowych) oraz określono zasady przeliczania kwoty kredytu według Tabeli kursów obowiązującej w banku. (instrukcje – k. 148v-151, k. 159-161, ogólne warunki udzielania przez bank kredytu mieszkaniowego – k. 152-157).

W wykonaniu umowy pozwany w dniu 10 marca 2008 roku wypłacił powodowi jednorazowo kwotę 300 000 zł stanowiącą równowartość 135 360,74 CHF, obliczoną na dzień uruchomienia kredytu po kursie 2,2163. Nadpłata

kredytu z tytułu różnic kursowych wyniosła 5 119,34 CHF (zaświadczenie banku wraz z zestawieniem spłat rat kredytu z 19.01.2018 r. – k. 39-43).

W okresie do dnia złożenia pozwu powodowie dokonali wpłat z tytułu należności z umowy kredytu na łączną kwotę 239 397,19 zł (okoliczności bezsporne).

W dniu 14 września 2011 r. na wniosek powodów, kredytobiorcy zawarli z bankiem porozumienie, na podstawie którego ustalono, że kredytobiorcy mogą dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie obcej (porozumienie – k. 26-26v,144-144v, wniosek – k. 142-143).

W okresie przed, a także po zawarciu umowy, dochodziło do znaczących zmian kursu franka szwajcarskiego w relacji do złotego polskiego. Zmiany okresowo sięgały 100% kursu z chwili zawarcia umowy (okoliczności bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wymienione uprzednio dokumenty, których wartości dowodowej strony nie kwestionowały. Sąd również nie znalazł podstaw, aby odmówić im wiarygodności.

Wysokość świadczeń spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego do dnia złożenia pozwu w celu wykonania przedmiotowej umowy ustalono w oparciu o twierdzenia powodów. Pozwany nie zaprzeczył, że świadczyli na jego rzecz kwotę 239 397,19 zł. Nie była to jednak okoliczność mająca istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w przedmiocie żądania wskazanego jako roszczenie główne.

Sąd pominął wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości na okoliczność weryfikacji wyliczeń powodów, względnie ustalenia wysokości roszczenia powodów o zwrot różnicy między sumą wpłat dokonanych przez powodów na rzecz banku a kwotą przekazaną przez bank powodom w wykonaniu umowy oraz na okoliczność wysokości zobowiązania z umowy, w tym wysokości roszczeń powodów względem pozwanej przy założeniu abuzywności klauzuli denominacyjnej i klauzuli przeliczeniowej. Wniosek ten nie nadawał się do uwzględnienia, gdyż nie zmierzał do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, a to z uwagi na fakt, że sporna umowa okazała się nieważna, co eliminowało potrzebę ustalania ewentualnych wysokości rat z pominięciem klauzul niedozwolonych. Ponadto wyliczenie różnicy między sumą wpłat dokonanych przez powodów na rzecz banku a kwotą przekazaną przez bank powodom w wykonaniu umowy nie wymagało wiadomości specjalnych, albowiem wymagało jedynie przeprowadzenia prostych wyliczeń matematycznych.

Na uwzględnienie nie zasługiwał również zawarty w odpowiedzi na pozew wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z ekonomii i bankowości. Okoliczności, które miałyby zostać wyjaśnione w opinii biegłego nie miały bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Pozwany nie wykazał, że ustalenie:

- powodów, dla których kredyty denominowane do waluty obcej (CHF) są oprocentowane według stawki LIBOR, a kredyty w walucie polskiej według stawki WIBOR;
- możliwości uzyskania przez powodów kredytu wyrażonego w złotych z oprocentowaniem opartym o stawkę LIBOR;
- wysokości rat i kredytu powodów, gdyby udzielono im kredytu w złotych polskich, oprocentowanego według stawki WIBOR 3M;
- czy kredytobiorcy, którzy zaciągnęli kredyt denominowany do CHF i oprocentowany w oparciu o LIBOR CHF są w gorszej sytuacji niż kredytobiorcy, którzy zaciągnęli kredyt złotówkowy oprocentowany WIBOR-em;
- w jaki sposób, w tym po jakich kursach, zgodnie ze zwyczajami i praktyką panującymi na rynku walutowym oraz bankowym dokonywane są rozliczenia transakcji walutowych, w tym transakcji kredytowych, w szczególności kredytów denominowanych i indeksowanych do walut obcych względem PLN;
- czy kursy stosowane przez bank w relacji z powodami można uznać za kursy rynkowe,

– mogłoby wpłynąć na ocenę ważności umowy zawartej przez strony tudzież ustalenie czy niektóre jej postanowienia miały charakter niedozwolony. Ustalenia ważności i włączenia do kontraktu klauzul abuzywnych dokonuje się bowiem w świetle treści umowy i jej celu, a nie z perspektywy sposobu jej wykonania. W umowie zaś nie ustalono, że kurs wymiany walut ma mieć charakter rynkowy.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków K. B. (k. 376, transkrypcja – k. 387-391), K. T. (k. 361-362) i A. K. (e-protokół 00:08:39 – 00:36:55, płyta CD – k. 326) jednakże zasadniczo okazały się one niemiarodajne dla ustalenia stanu faktycznego w sprawie. Świadkowie bowiem nie pamiętali lub nie znali okoliczności dotyczących zawarcia umowy z powodami. Ich zeznania dotyczyły ogólnej procedury zawierania takich umów. Na podstawie ich zeznań nie można było w sposób stanowczy ustalić, że procedura taka była w przypadku powodów zachowana.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powodów E. P. (e-protokół 00:02:34 – 00:38:08, płyta CD - k. 336) i J. P. (e-protokół 00:38:17 – 01:02:05, płyta CD - k. 336). Powodowie zeznali, że otrzymali ofertę zawarcia kredytu denominowanego. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem wzorca, który powodowie otrzymali w dniu zawarcia umowy i nie podlegała negocjacom. Były to zeznania zbieżne m.in. z zeznaniami świadka K. B. i A. K., którzy wskazali, że rzadko występowały możliwości negocjacji umowy z klientami, a jeśli już to tylko w zakresie marży banku.

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie domagali się w przedmiotowej sprawie przede wszystkim ustalenie nieważności umowy kredytu nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) zawartej w dniu 3 marca 2008 roku wraz z porozumieniem z dnia 14 września 2011 roku, na podstawie art. 58 k.c.

Zgodnie z art. 58 k.c.

§ 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zdaniem Sądu umowa kredytowa którą zawarły strony jest nieważna ponieważ wykracza poza granice swobody umów określone w art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 r., nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Jak stanowi ust. 2 art. 69 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zgodnie z § 1 ust. 1 i 2 umowy bank udzielił powodom kredytu denominowanego w kwocie stanowiącej równowartość 140 480,08 CHF na finansowanie kosztów nabycia nieruchomości. W części ogólnej warunków umowy wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, kwota kredytu w złotych miała zostać określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgonie z tabelą kursów, obowiązującą w banku, w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 1 ust. 2). Ponadto wskazano, że w przypadku kredytów denominowanych zmiana kursu waluty wpływa na wypłacane przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych. Ryzyko związane ze zmianą kursu waluty miał ponosić kredytobiorca (§ 1 ust. 3). W myśl § 11 części ogólnej umowy, w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następowała w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej (ust. 2). Do przeliczeń kwoty uruchomianego kredytu bank stosował kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązujących w banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (ust. 3). Stosownie do treści § 13 części ogólnej umowy, spłata kredytu miała nastąpić w terminach i kwotach okresowych w doręczanym kredytobiorcom harmonogramie spłat (ust. 1). W przypadku kredytu denominowanego spłata miała nastąpić w złotych, w równowartości kwoty wyrażonej w walucie obcej. Do przeliczenia wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu bank stosował kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązujących w banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (ust. 7).

Z postanowień tych wynika jednoznacznie, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF, które miały zastosowanie do ustalania wysokości kwoty wypłaconego kredytu w PLN jak i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorców. Zasada kształtowania stosunków zobowiązaniowych jest równouprawnienie ich stron, czyli brak uprzywilejowanej pozycji jednego podmiotu w stosunku do drugiego. W konsekwencji nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego. (zob. SN w uchwale 7 sędziów z dnia 22 maja 1991 r., sygn. akt III CZP 15/91). W sytuacji gdy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono oparte na obiektywnej podstawie, nie zaś pozostawione do swobodnego uznania strony. W przeciwnym wypadku zobowiązanie należałoby z reguły uznać za nieważne (zob. Agnieszka Pyrzyńska w Systemie Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, tom 5, pod redakcją prof. dr hab. Ewy Łętowskiej, str. 205). Tak nie było w przypadku przedmiotowej umowy w której nie znalazły się żadne kryteria zgodnie z którymi miały być ustalany kurs CHF. Jej zapisy nie przewidywały też żadnej możliwości wpływania przez kredytobiorców na wysokość tego kursu. Nie ma przy tym znaczenia w jaki sposób bank ustalał kursu CHF w swoich tabelach do których odwoływały się postanowienia umowy oraz to czy kurs ten był zbliżony do kursu rynkowego. Sama bowiem potencjalna możliwość kształtowania go w dowolny sposób przesądza o tym, że tak ukształtowany stosunek zobowiązaniowy jest sprzeczny z jego naturą (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 roku III CSK 206/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 roku, III CZP 82/02, wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2014 roku IV CSK 585/13).

Konsekwencją poczynionych wyżej ustaleń jest także to, że nie sposób uznać, że postanowienia przedmiotowej umowy określają w wystarczający sposób wysokość zobowiązań jej stron. Możliwość dowolnego ustalania kursu CHF przez bank powoduje, że nie można ustalić na podstawie postanowień umowy w jakiej wysokości będzie wypłacony kredyt ani jaka będzie wysokość zobowiązań kredytobiorców z tytułu obowiązku zapłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Powoduje to sprzeczność umowy z bezwzględnie obowiązującymi przepisami art. 69 prawa bankowego.

Konsekwencją podniesionych wyżej okoliczności jest ustalenie, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna.

Zakładając natomiast, że umowa ta jest zgodna co do zasady z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa należałoby poczynić ustalenia czy postanowienia tej umowy nie stanowią klauzul abuzywnych.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisów tych wynika więc, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy jest wyłączona gdy postanowienie takie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem lub gdy określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18 postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych. Natomiast rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie.

Powodowie w dacie zawierania umowy byli konsumentami w znaczeniu przewidzianym w art. 22¹ k.c. Nie było co do tego sporu między stronami. Postanowienia umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF były zawarte w części ogólnej umowy i nie były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami. Brak indywidualnego uzgodnienia tych postanowień wynika z samego sposobu zawarcia umowy tj. zastosowania przez bank wzorca umowy. Jest oczywiste, że w takim przypadku kredytobiorca nie ma żadnego wpływu na postanowienia umowy w tej części. Ponadto jeśli tak było, to na banku spoczywa ciężar dowodu w tym zakresie zgodnie z art. 385¹ par. 4 k.c.

Zdaniem Sądu wskazane wyżej klauzule umowne w zakresie ustalającym zasady przeliczania zobowiązań stron wynikających z umowy z CHF na PLN i ustalania kursów walut mających do tego zastosowanie nie są głównymi świadczeniami stron, co umożliwia ich kontrolę pod względem abuzywności. Te postanowienia dotyczą kwestii nie mających istotnego znaczenia z punktu widzenia istoty stosunku zobowiązaniowego łączącego strony. Istotą umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami.

Powyższe ustalenia pozwalają na ocenę postanowień umowy w świetle pozostałych przesłanek abuzywności, tj. sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta. W sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszają interesy konsumenta postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy. Klauzula dobrych obyczajów nawiązuje do wyobrażeń o uczciwych, rzetelnych działaniach stron, a także do zaufania, lojalności, jak również - w stosunkach z konsumentami - do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi (por. M. Bednarek w: System Prawa Prywatnego Tom 5 Prawo zobowiązań - część ogólna, 2013, s.766.). Przypomnieć w tym miejscu trzeba to zostało przytoczone wyżej, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF, które miały zastosowanie do ustalania wysokości kwoty wypłaconego kredytu w PLN jak i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorców. Nie ma przy tym znaczenia to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny

możliwego naruszenia interesów konsumenta (por. uchwała 7 sędziów SN w sprawie III CZP 27/18). Zdaniem Sądu postanowienia te są oczywiście sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy powodów. Wobec tego powodowie nie są tymi postanowieniami związani.

Na tym etapie konieczne jest więc ustalenie jakie są skutki uznania tych klauzul za abuzywne i w związku z tym za niewiążące powodów. Po wyeliminowaniu tych zapisów umowy nie jest możliwe ustalenie wysokości świadczenia kredytobiorcy, tj. ustalenie wysokości kwoty, która podlega zwrotowi na rzecz banku i która stanowi podstawę naliczenia odsetek należnych od kredytobiorców. Wobec niezgodnienia przez strony wysokości podstawowego świadczenia choćby jednej ze stron, umowę należy uznać za nieważną. Jednocześnie wyrok TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 zakazuje uzupełniania powstałej w ten sposób luki w umowie przepisami dyspozytywnymi - w szczególności pozwalającym na zastosowanie kursu średniego NBP art. 358 § 2 k.c. Ponadto ustalenie, że umowa jest nieważna nie wywoła niekorzystnych skutków dla powodów. Ze stanowiska procesowego powodów wynika, że zdają sobie sprawę z konsekwencji takiego rozstrzygnięcia, o które ostatecznie wnosili.

Sąd uznał także, że tak ukształtowany stosunek prawny jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego (art. 58 par 2 k.c.).

Zasady współżycia społecznego to pozaprawne reguły postępowania ludzkiego ściśle powiązane z grupą reguł moralnych, zarówno indywidualnych, jak i społecznych, akceptowanych w społeczeństwie w określonym miejscu i czasie (T. Bukowski „Klauzule generalne w prawie cywilnym(...)”, Monitor Prawniczy nr 24/2008). Przez zasady współżycia społecznego rozumie się- w myśl dominującego w doktrynie poglądu-oceny moralne wyrażane w postaci uzasadnionych przez te oceny norm postępowania (norm moralnych), regulujących postępowanie jednych osób wobec innych. Ocena moralna to przeżycie polegające na udzieleniu aprobaty lub dezaprobaty jakiemuś czynowi ludzkiemu ze względu na to, w jakim stopniu przyczynia się ono do sprawiedliwego dobra innych ludzi. Szczęólnego znaczenia na tle art. 58 § 2 k.c. nabierają oceny moralne dokonywane z uwagi na wartość jaką stanowi sprawiedliwa równość podmiotów. Pozwalają one w pewnych przypadkach uznać umowę za nieważną na podstawie komentowanego przepisu jeżeli jej zawarcie lub nadanie jej określonej treści było wynikiem nadużycia przez jedną ze stron silniejszej (pod różnymi względami) pozycji (P. Machnikowski /w:/ E. Gniewek (red.) Kodeks Cywilny, Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2010). O sprzeczności z zasadami współżycia społecznego mówi się także, gdy na gruncie danej umowy dochodzi do naruszenia tzw. słuszności (sprawiedliwości) kontraktowej rozumianej jako równomierny rozkład uprawnień i obowiązków w stosunku prawnym czy też korzyści i ciężarów oraz szans i ryzyk związanych z powstaniem i realizacją tego stosunku (...). Takie naruszenie ma miejsce, gdy zawarta przez stronę umowa nie jest wyrazem w pełni świadomości i rozważnie podjętej decyzji, gdyż na treść umowy wpłynął brak koniecznej wiedzy czy presja ekonomiczna(...). Negatywna ocena umowy ze względu na kryteria moralne uzasadniona jest w tych tylko przypadkach, gdy kontrahentowi osoby pokrzywdzonej można postawić zarzut złego postępowania, polegającego na wykorzystaniu (świadomym lub spowodowanym niedbalstwem) swojej przewagi (P. Machnikowski /w:/ E. Gniewek (red.) Kodeks Cywilny, Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2008). (por. wyrok SA w Warszawie z **d**nia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt I ACa 7/18). Zdaniem Sądu bank oferując tego rodzaju kredyt nie dochował zasad lojalności, rzetelności i uczciwości wobec drugiej strony umowy. Bank nie poinformował kredytobiorców o tym, że zawierając umowę narażają się na nieograniczone ryzyko związane ze zmianami kursu CHF, ryzyko nieograniczonego wzrostu wysokości swoich zobowiązań wyrażonych w PLN czyli walucie w której uzyskiwali dochody, ryzyko mogące doprowadzić do niemożności wywiązywania się ze swoich zobowiązań i w konsekwencji nawet do utraty nieruchomości na którą kredyt był przeznaczony. Jednocześnie bank nie poinformował kredytobiorców o tym, że sam nie ponosi ryzyka związanego ze zmianami kursu CHF i poprzez instrumenty finansowe pozbywa się tego ryzyka po zawarciu umowy. Zdaniem Sądu także te okoliczności powodują, że umowa stron jest nieważna.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 par.1 w zw. z art. 108 par. 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.